

Ristiriitojen käsittely

Nuorten aikuisten (18-29v) ihmissuhdetaidot
mielenterveyttä tukemassa -hanke
(STEA 2022 - 2024)

Opas

Osa 3

Ristiriidat ja niiden käsittely

Ristiriidat

Ristiriidat ovat tärkeä osa elämää - ne viestivät meille erilaisuudesta. Ristiriidat ovat kuin kaksi vastakkaista voimaa, jotka vetävät eri suuntiin ja saavat aikaan jännitteitä.

Ne voivat johtaa ristiriitaisiin tilanteisiin, mutta myös synnyttää uusia ajatuksia ja ratkaisuja. Ristiriitoja tai niiden synnyttämiä haasteita ei kannata säikähtää - ne ovat osa elämää ja niiden käsittely on tärkeää kasvulle ja kehitykselle.

Ristiriitojen käsittely edellyttää usein keskustelua ja myös päätöksentekoa. Niitä voi syntyä monenlaisista ja monen tasoista asioista. Ristiriita voi syntyä myös puhtaasti väärinkäsityksestä - toinen henkilö on ymmärretty väärin.

Milloin ristiriidasta tulee riita?

Ristiriidasta voi tulla riita, jos sitä ei ratkaista tai se ratkaistaan epärakentavalla tavalla. Ristiriita voi voimistua ja kärjistyä väsymyksen seurauksena tai kuormittavan arjen myllerryksessä ja se voi muuttua helposti silloin riidaksi.

Ratkaisemattomat ristiriidat saavat meissä aikaan monenlaisia tunteita, kuten loukkaantumista, kiukkua, pettymystä ja toivottomuutta. Kun ristiriitoja herättänyt asia vaivaa, siitä kannattaa puhua, vaikka se vaivaisi vaan toista osapuolta. Asian esiin tuominen on itsen, toisen ja yhteisen suhteen kunnioittamista.

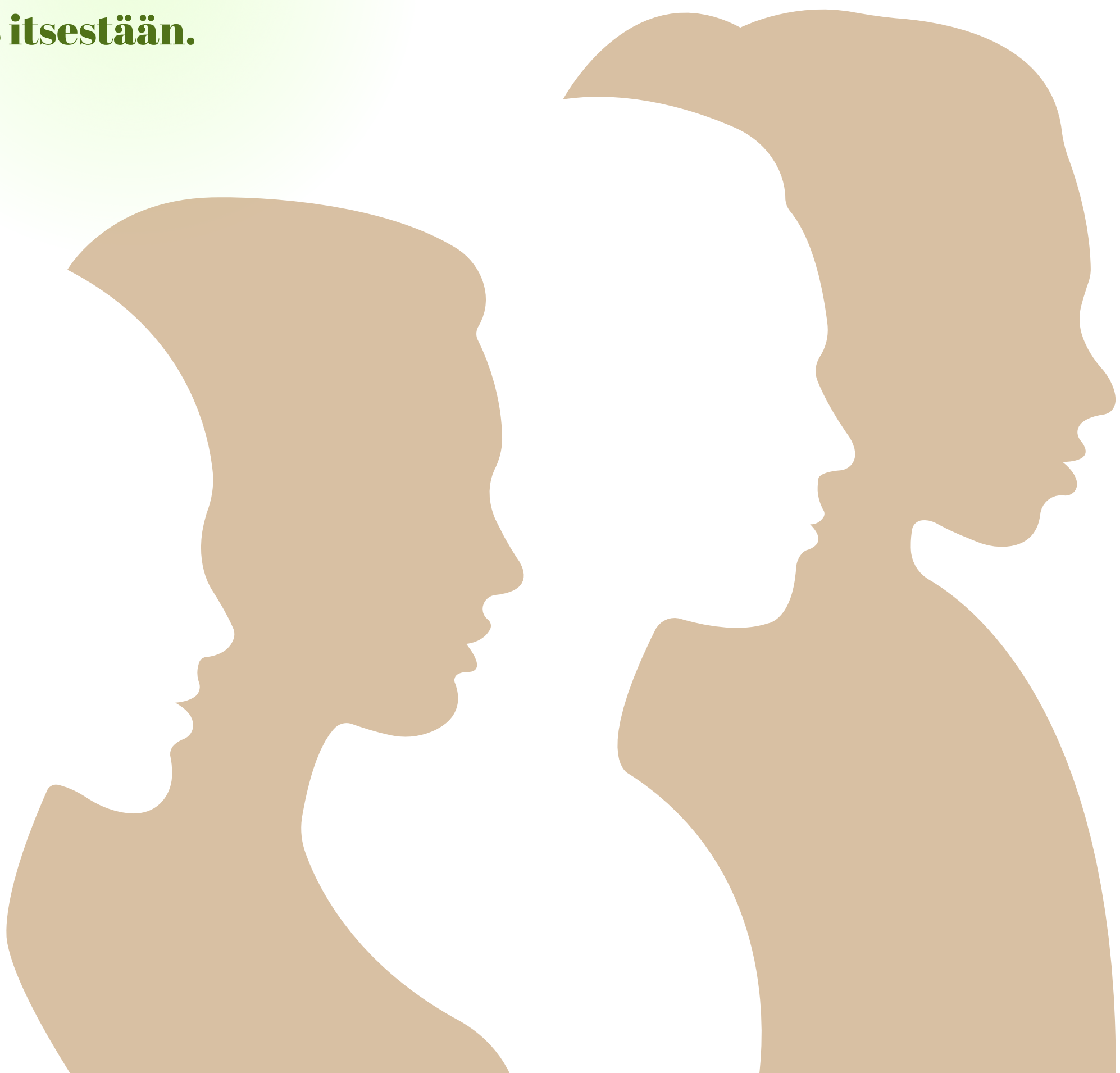
Erilaisuus kasvattaa meitä

Ristiriitoihin törmää kaikissa ihmissuhteissa, koska ihmissuhteessa on aina erilaiset yksilöt, eikä kukaan voi aina olla kaikesta samaa mieltä. Missä tahansa suhteessa olevat henkilöt ovat toisistaan erillisiä, jotka tuntevat, kokevat ja toimivat eri tavoin. Erilaiset näkemykset antavat tilaa kasvaa ja oppia. Parhaimmillaan ne ovat meitä eteenpäin vievä voima.

Erilaisuus voi myös olla monella tapaa suhteen myönteisen vetovoiman tärkeä tekijä. Erilaisuus antaa mahdollisuuden oppia toiselta uusia asioita ja erilaiset taidot hyödyttävät molempia samalla ajatuksella kuin hyvässä tiimissä erilaiset taidot hyödyttävät koko ryhmää.

Oleennaista on hyväksyä, että ristiriidat ovat luonnollinen seuraus erilaisuudesta. Se, miten erilaisuus, erilaiset tavat toimia ja ajatella, kohdataan, on ihmissuhteen kannalta tärkeä asia. Ristiriidat ovat ihmissuhteen kannalta merkittäviä kohtia. Ne joko lisäävät mehenkeä tai kiskovat erilleen, riippuen tavastamme ratkaista ristiriitoja. Joskus erilaisuuteen liittyy myös kokemus tasapainosta: toisen rauhallisuus ja toisen elävyys tasapainottavat kokonaisuutta.

Toinen henkilö on tärkeä peili, jonka avulla on mahdollista oppia myös itsestään.

Ristiriidoille on monenlaisia ratkaisutapoja

...kuten ristiriidan välttäminen, taivuttelu ja taistelu, kelluttaminen, kompromissi sekä yhteistyö.

Valitsemme toimintatapoja monesti tiedostamatta ja oma käytöksemme on yhteydessä siihen millaisia malleja olemme oppineet käyttämään, esimerkiksi lapsuudessa selviytyäksemme sekä nähdessämme, miten ympäristömme ratkoo ristiriitatilanteita.

Uusia käyttäytymistapoja on mahdollista oppia...

tiedostamalla ja pysähtymällä pohtimaan nykyistä tapaansa reagoida ja tiedostamalla mahdollisia rakentavampia tapoja. Uusien tapojen oppiminen vaatii aikaa ja siinä on tärkeää olla itselleen sekä toiselle myötätuntoinen.

Välttäminen

Välttäminen tarkoittaa sitä, että ollaan kuin koko ristiriitaa ei olisikaan. Ristiriidan aihe hiljaisesti kielletään, asia ilmaistaan pehmeästi ja ehkä hieman vähätellen tai vaihdetaan kokonaan puheenaihetta.

Välttämiskäyttäytyminen ristiriitatilanteissa saattaa kertoa hankaluudesta ottaa asia puheeksi tai pelosta kohdata tilanne tai seuraukset. Kun ristiriidan aiheita vältellään, ihmissuhteessa on luonnollista, että se jää yleensä ratkaisematta.

Jotkut aiheet tosin ovat aikaan sidottuja ja lopputulos on ”haihtuminen” eli ristiriitaa ei enää ole. Näin käy, jos ristiriita liittyy esimerkiksi siihen, että kuka tekee lumityöt. Kun vuodenaika vaihtuu, niin ristiriita häviää. Jatkuvana tapana kohdata ristiriita vältellen on pitkällä aikavälillä suhdetta sisältäpäin nakertava ja etäännyttävä taipumus.

Taivuttelu ja taistelu

Taivuttelu ja taistelu -tapa on oman ratkaisun myymistä toiselle. Se on suostuttelua ja maanittelua saada toinen suostumaan omaan tahtoon. Voimakas taivuttelu saattaa joskus muuttua manipuloinniksi, painostamiseksi ja uhkailuksi. Tapa voi saada ristiriidan ylytymään taisteluksi, jolloin kumpikaan ei anna periksi tai toinen antautuu alistuvasti toisen tahtoon.

Tässä ristiriidan ratkaisutavassa siis minä on tärkeämpi kuin me. Mitä voimakkaampia tapoja taivutteluun käytetään, sitä vahingoittavampaa se on ihmissuhteelle eikä asioiden ratkaisuja synny vaan päädytään umpikujaan.

Kelluttaminen

Kelluttaminen tarkoittaa, että puhutaan aiheesta, mutta ei toimita tai puhe on liian pinnallista. Tällaisella ratkaisutavalla henkilöt keskustelevat ja sopivat miten asia ratkaistaan, mutta asia ei etene puheesta käytännön toimintaan.

Ristiriita voi jäädä kellumaan myös silloin, kun puheesta päästään tekoihin, mutta tyytymättömyys jatkuu ja asia nousee uudestaan ristiriidaksi. Tällöin asian juurisyihin eli tunteisiin ja tarpeisiin ei olla päästy kiinni tai vastaamaan ja asia jää ratkaisemattomana kellumaan. Tässä ratkaisutavassa ristiriidan lopputulos on myös umpikuja, mutta se vaikuttaa ihmissuhteen tunneilmapiiriin eri tavalla kuin taivuttelu.

Ristiriitojen kelluttaminen synnyttää pettymyksen, neuvottomuuden ja turhautumisen tunteita. Ne heikentävät uskoa suhteen kestävyyteen pitkällä aikavälillä.

Kompromissi

Kompromissista voidaan puhua, kun kumpikin saa jotain haluamaansa, mutta joutuu joustamaan jossain haluamassaan. Kun päästään neuvottelemalla sopuun ja yhteisymmärrykseen siitä, mistä kukakin luopuu ja mistä kukakin voi pitää kiinni, on ratkaisu helpompaa.

On tärkeä kuitenkin muistaa, että jotkut kompromissiratkaisut ovat helpompia hyväksyä, kun taas joskus kompromissiratkaisuun tyytyminen voi viedä aikaa.

Yhteistyö

Yhteistyö on tapa, jossa molemmat voittavat. Yhteistyössä ristiriidan ratkaisu rakentuu kolmeen asiaan: ymmärrykseen, yksimielisyyteen ja luovuuteen.

Yhteistyö menee pidemmälle kuin kompromissi, koska siinä halutaan, että molemmat ovat täysin tyytyväisiä lopputulokseen. Ratkaisua etsittäessä, keskustellaan perusteellisesti, niin että kaikilla on mahdollisuus ymmärtää ristiriidan aihetta toisen näkökulmasta.

Yhteistyö edellyttää avointa asennetta, jossa kukaan ei ole jo mielessään päättänyt tilanteen ratkaisua valmiiksi, vaan tahto ja toiminta jätetään taustalle ja keskitytään ymmärrykseen. Käytännön toimintatapaa eli ratkaisua etsitään vasta sen jälkeen, kun asiasta on kunnolla keskusteltu ja kaikilla on riittävä ymmärrys toisen näkökulmaan.

Kompromissin ja yhteistyön ero?

Kompromissin ja yhteistyön ero saattaa olla vaikea hahmottaa. Kompromissiratkaisussa joudutaan tyytymään siihen, että ratkaisussa molemmat joutuvat luopumaan jostakin, kun taas yhteistyöratkaisussa päädytään löytämään jokin aivan uudenlainen ratkaisu, jossa molemmat saavat toivomansa.

Kompromissi ja yhteistyö ovat ratkaisumalleja, joissa todennäköisemmin löydetään ratkaisuja ristiriitoihin. Kohtuullinen, hyvä tai erinomainen lopputulos lisää tyytyväisyyttä ja parhaimmillaan syventää yhteenkuuluvuutta suhteessa. Ihmissuhde vahvistuu onnistuneiden ristiriidan käsittelytapojen kautta ja me-henki kasvaa.

Pohdinta

Pohdi omaa ristiriitojen ratkaisuasi, mikä käytöksessäsi on hyvää ja missä olisi mahdollisesti aihetta muutokseen?

Kirjaa ylös kolme tapaasi lähestyä ristiriitatilannetta ja kirjoita niiden perään mitä hyvää/huonoa niissä on, mitä mahdollisia muutoksia voisit käyttäytymiseesi tai ajatteluusi tehdä, jotta ristiriitojen ratkaisu helpottuisi.

Pohdi myös, miten toivoisit, että sinua kohdeltaisiin tai sinulle sanottaisiin ristiriitatilanteessa?

Ristiriitojen ratkaisun tukeminen

1. Määrittele ristiriita.

Pohtikaa, mistä ristiriitatilanne on saanut alkunsa. Mistä asioista riidellään?

2. Ole tarkka tosiasioissa.

Tunteet sotkeutuvat helposti tosiasioihin ja alkavat värittää niitä. Olkaa tarkkoja faktoissa, mitä oikeasti tapahtui?

3. Huolehdi tasapainosta.

Molemmilla tulee olla oikeus sanoittaa omia ajatuksia ja tunteita, sekä oikeus kuulluksi tulemiseen.

4. Avaa pimennossa olevat tunteesi.

Kukaan ei ole toisen tunteiden lukija. Kerro, mitä tunnet ja millaisia tarpeita haastavien tunteiden alla on. Joskus sen ihan perimmäisen tunteen tunnistaminen vaatii työtä. Esimerkiksi suuttuminen siitä, että toinen ei tullutkaan sovittuun aikaan kotiin, saattaa johtua siitä, että pelkäät jotakin paha tapahtuneen tai että menetät hänet.

5. Tunnista tunteiden ylikuumentuminen ja jäätyminen.

Tunteiden tunnistaminen on avain niiden aiheuttajaan, on tärkeää tunnistaa, missä kohdassa tunteet alkavat vyöryä tai mennä lukkoon.

6. Asetu kuuntelemaan.

Joskus kovaäänistä puhetta tai painavaa tekstiä voi olla haastavaa kuunnella, mutta se kannattaa. Kun toinen saa purkaa päällimmäiset tunteet, tilanne usein helpottuu.

7. Ota tarvittaessa aikalisä.

Kun omat tunteet läikkyvät yli laidan, on joskus hyvä käydä ulkona, viedä roskat tai juoda lasi vettä. Tietoinen aikalisä auttaa pääsemään voimakkaimman tunnevyöryn ylitse. Aikalisän ottamisesta on hyvä sanoittaa toiselle, vaikka niin, että: ” Nyt tuntuu, että olen niin vihainen, että pitää päästä ulos. Tulen kohta, kun olen saanut ajatuksia selvitettyä ja voimme jatkaa sitten keskustelua”.

Aikalisän ottamisessa on tärkeä sopia, milloin asiaan palataan ja pyrkiä pitämään siitä kiinni.

8. Tunnista sanoittamatta jääneet tarpeet, toiveet ja tahto.

Usein ristiriitoja aiheuttavien haastavien tunteiden taustalla on monenlaisia tarpeita, toiveita, tai pelkoja, jotka saattavat jäädä sanoittamatta. Ristiriidan aiheen suhteen omaa tahtomista on hyvä miettiä ainakin kolmesta näkökulmasta:

1. Mitä haluan asian suhteen itselleni?
2. Mitä haluan asian suhteen sinulle (kun asetun asemaasi)?
3. Mitä haluan asian suhteen meille yhdessä?

Näiden näkökulmien kautta omien toiveiden ja tahtomisten pohdinta on rikasta ja ottaa molemmat huomioon. Yhteinen tavoite löytyy vasta kun tiedetään, mitä kumpikin tahtoo.

9. Yhdenkin haitallisen ratkaisumallin välttäminen auttaa.

Sopikaa, että luovutte jostakin haitallisesta, kuten mykkäkoulusta tai syyttelystä. Sopiminen edellyttää päätökseen sitoutumista.

10. Ota käyttöön luovuutesi ratkaisun löytämiseksi.

Joskus ristiriitaan saattaa löytyä paljon parempi ratkaisu luovuutta käyttäen, kuin mitä itse edes toivot. Luova ristiriidan ratkaisu lisää ihmissuhteen resilienssiä, eli joustokykyä. Luovassa ristiriitojen ratkaisussa molempien toiveet ja tahto huomioidaan, ja pyritään aidosti löytämään ratkaisu, johon molemmat ovat tyytyväisiä.

Ristiriitojen käsittelyä tukee...

- **Pitäytyminen tosiasioissa (Tosiasioiden tehtävä on selkiyttää ristiriitaa mahdollisimman totuudenmukaiseksi)**
- **Tulkinnoista ja liioittelusta luopuminen**
- **Oman tahdon tunnistaminen**
- **Mitä tahdon: itselleni, sinulle, meille?**
- **Hyvä tapa omaa toimintaansa miettiessä on pohtia, mitä minä haluaisin, että minulle sanotaan tai tehdään tässä tilanteessa, jos olisin hänen asemassaan.**

Haitallisen vuorovaikutuksen kehä -harjoitus

Monella meistä on haitallisia tapoja toimia haastavissa vuorovaikutustilanteissa. Joku välttelee, joku yrittää taivutella puolelleen, joku hyökkää. Haitallisia vuorovaikutusmalleja kuvataan usein kehämäisinä:

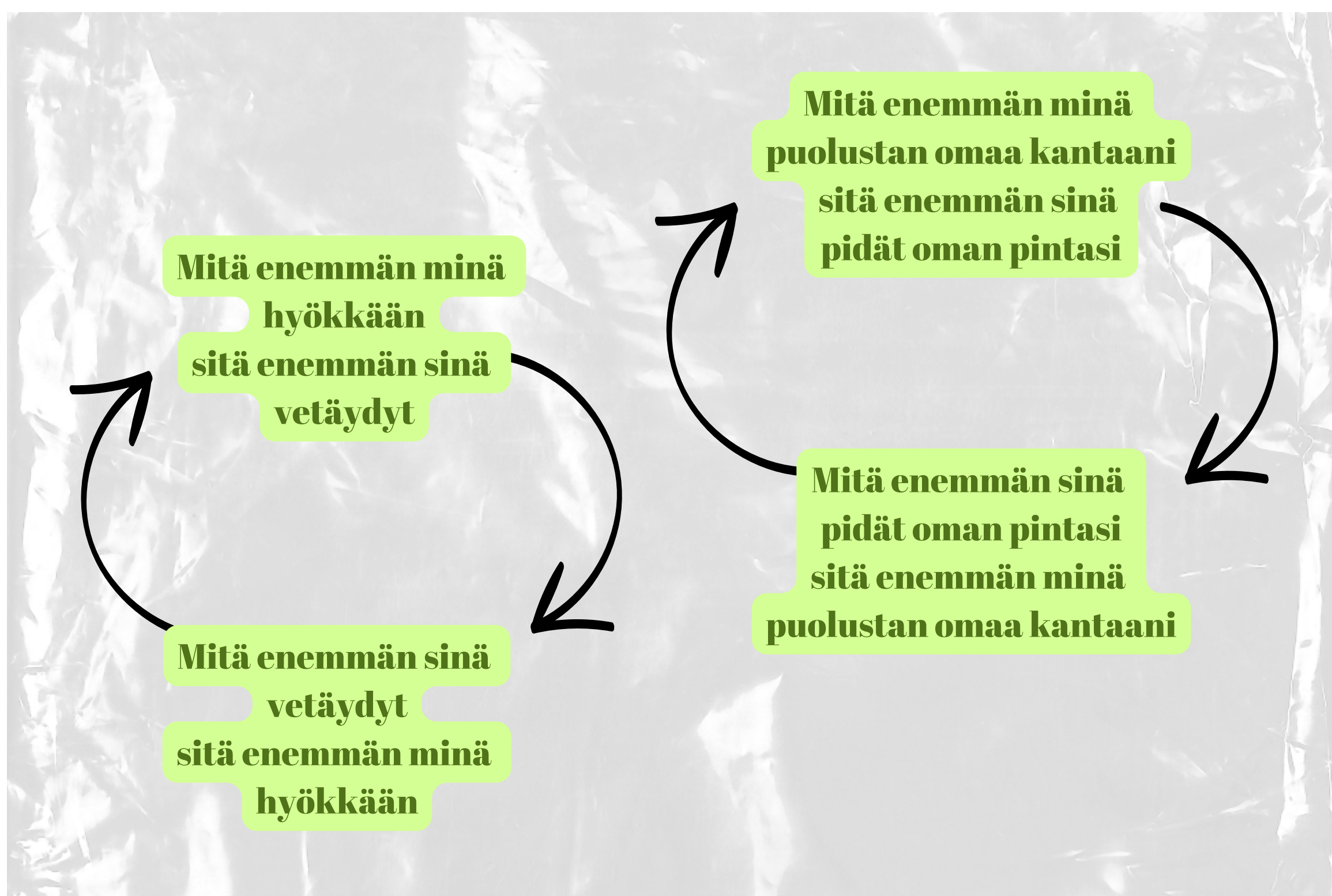
”Kun minä toimin tietyllä tavalla, herättää se sinussa tietynlaista reaktiota. Ja minussa sinun reaktiosi taas saa aikaan entistä enemmän haitallista ja ikävää toimintaa.”

Moni kokee juuttuvansa samaan asiaan yhä uudestaan. Itse ristiriidan käsittelytapa alkaa helposti tuntua niin raskaalta ja haavoittavalta, että siitä tulee helposti suurempi ongelma kuin se, mistä ristiriita alun perin lähti liikkeelle. Kumpikin tietää toistensa tavat toimia ja sanoa. Kaava on aivan selvä, vuorosanat ennalta arvattavat.

Kun vuorovaikutus alkaa pyöriä negatiivista kehää, on tärkeää puhua, mitä toisen toiminta itsessä herättää ja miten molemmat voisivat auttaa toisiaan ulos negatiiviselta kehältä. Olisiko riita vielä mahdollista kääntää rakentavaksi ja mikä siinä helpottaisi? Henkilöille voi olla myös silmiä avaavaa puhua siitä, millaisia ydintarpeita tai toiveita oman haastavaksi koetun käyttäytymisen tai reaktiotavan takana voisi olla. Mistä kertoo tarve hyökätä? Tai mitä vetäytyminen viestittää?

Tehtävän tavoitteena on hahmottaa ihmissuhteen vuorovaikutuksen haitallisia kehiä. Pohdi tapojasi toimia ristiriitatilanteessa ja muodosta oma haitallinen vuorovaikutuksen kehä jatkamalla lauseita: *”Mitä enemmän minä..., sitä enemmän sinä... Ja mitä enemmän sinä..., sitä enemmän minä...”*

Tehtävän tehtyäsi voit esittää oman kehäsi toiselle osapuolelle ja keskustella, missä vaiheessa kehä olisi mahdollista katkaista. Mitä itse voisi tehdä tai mitä toivoisi toisen vuorovaikuttajan tilanteessa tekevän?

Ristiriitojen jäsentelyn pöytä

Tavoitteena saada työkalu arkeen auttamaan ristiriitatilanteeseen, jossa asia ei etene. Visuaalinen tuotos auttaa jäsentämään kokonaisuutta sekä ymmärtämään tapaamme toimia, tuntea tai ajatella ristiriitatilanteissa. Se voi auttaa myös näkemään ristiriitaan johtaneita syitä ja toista osapuolta.

Palauta mieleesi tai keksi, jokin ristiriitatilanne, esimerkiksi ystävän, kumppanin tai vanhemman kanssa. Esimerkiksi tilanne, jossa olette ystäväsi kanssa sopineet näkevänne, mutta hän peruukin tapaamisen viime hetkellä.

Luo kuva johon teet seuraavat asiat esimerkiksi hahmoina/esineinä/hedelminä ym.

- Tuleva toiminta, Tosiasiat, Ajatukset, Tunteet, Kehon reaktiot ja Tahto.

Hahmot kokoontuvat pöydän ääreen mitä kukakin tuo mukanaan. Voit halutessasi kirjoittaa auki tai nimetä jokaisen hahmon. Esimerkiksi Suuttunut Peruna, Suojautuva Siili, Yksinäinen Banaani ja Tykyttävät Aivot. Lopuksi keskustelkaa mitä jäi mieleen ja miten tällaista harjoitusta voisi käyttää arjessa.

Ristiriita

Olette ystävän kanssa sopineet näkevänne mutta hän peruukin tapaamisen viime hetkellä.

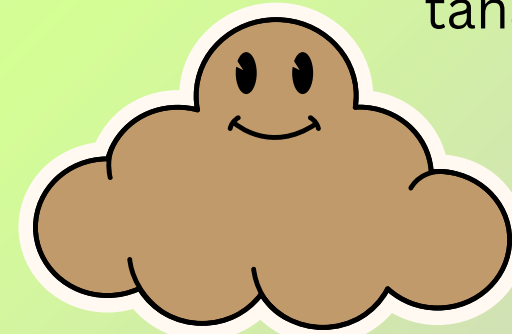

Tahto

Viettää aikaa
Pitää hauskaa
Nähdä ystävä

Ajatukset

"Eikö seurani kelpaa?
Hän teki tämän varmasti
tahallaan."

Tunne

Suuttumus
Viha
Yksinäämisen Pelko

Tosiasiat

Aikatauluun tuli
muutoksia

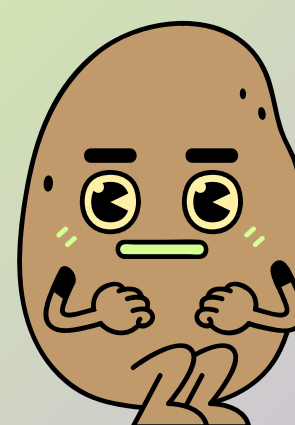

Kehon reaktiot

Pääkipu
Tykytys Ohimolla

Tuleva toiminta

Suojaudun ja
Pidän mykkäkoulua

Lähteet

Liljeström, S. (2021). (uudistettu painos). Vuorovaikutustaidot parisuhteessa. Parisuhdekeskus Kataja.

Mielenterveystalo. (n.d.). Työkaluja ongelmatilanteisiin. Kaverisuhteiden haasteiden omahoito-ohjelma. <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/omahoito/kaverisuhteiden-haasteiden-omahoito-ohjelma/9-tyokaluja-ongelmatilanteisiin>

Seppänen, A. (2017). Solmu parisuhteessa - rakkauden mahdollisuus. Parisuhdekeskus Kataja.

Parisuhdekeskus Kataja. (n.d.). Ristiriidat parisuhteessa. <https://parisuhdekeskus.fi/ristiriidat-parisuhteessa/>

Parisuhdekeskus Kataja. (2022). Parihuolto - materiaali. Ohjaajan materiaali.

Väestöliitto. (n.d.). Toimiva Vuorovaikutus. <https://www.vaestoliitto.fi/parisuhteet/tietoa-parisuhteesta/toimiva-vuorovaikutus/>

